

КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ З НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ ТИПАМИ ВИМОВИ

Статтю присвячено актуальній проблемі навчання аудіювання англійського мовлення з різними вимовними типами. Теоретично обґрунтовано модель організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови, а також окреслено можливості використання комп'ютерних технологій як засобу раціоналізації й підвищення ефективності відповідного навчання.

Актуальною в сучасній методиці викладання іноземних мов була й залишається проблема формування у майбутніх учителів іншомовної мовленнєвої компетенції в аудіюванні. Складність сприйняття і розуміння англійського мовлення на слух обумовлена низкою факторів. Одним із таких є розмаїття форм існування та варіативність сучасної англійської мови як поліетнічної і національно негомогенної. Відтак, постає проблема навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з різними типами вимови, яка знайшла своє відображення у вимогах чинної програми з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) [5, с. 104]. Вирішення зазначеної проблеми забезпечується розробкою ефективної методики навчання аудіювання англійського мовлення в усіх його варіантах, що, зокрема, передбачає створення моделі організації такого навчання. Специфіка порушеної проблеми обумовлює необхідність урахування позитивного досвіду використання комп'ютерних технологій у навчанні іншомовного спілкування.

Аналіз останніх досліджень, присвячених проблемі формування у студентів мовних ВНЗ мовленнєвої компетенції в аудіюванні [1; 2; 3] та ін., дозволив зробити висновок, що проблема створення моделі організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з різними вимовними типами не знайшла належного висвітлення.

У межах цієї статті ставимо за **мету** представити теоретично обґрунтовану модель організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови, а також окреслити можливості використання комп'ютерних технологій як засобу раціоналізації та підвищення ефективності відповідного навчання.

Загальновідомо, що побудова будь-якої моделі навчання залежить від багатьох чинників. До таких, услід за рядом науковців, ми відносимо: принципи навчання, об'єкт вивчення, мету навчання, суб'єкти навчання, ступінь навчання, навчальну дисципліну, в межах якої побудовано модель, і реалізацію створеної моделі у кредитно-модульній системі навчання. Опишемо модель організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови за наведеними характеристиками.

Розроблена модель ґрунтується на методичних принципах **професійної спрямованості, інтеграції та поетапності навчання**. Принцип **професійної спрямованості** передбачає відбір вимовних типів англійської мови, сфер іншомовного спілкування та мовленнєвого матеріалу, а також моделювання навчально-комунікативних ситуацій у вправах з урахуванням професійних потреб майбутнього вчителя іноземних мов. Принцип **інтеграції** означає взаємопов'язане навчання аудіювання з навчанням трьох інших видів мовленнєвої діяльності: говоріння, читання та письма. У відповідності із принципом **поетапності** у навчанні майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови ми виокремили три етапи: 1) **вступний**, мета якого полягає в актуалізації, поглибленні й узагальненні знань студентів про основні лінгвістичні особливості певного типу вимови, 2) **підготовчий**, який передбачає формування й удосконалення навичок аудіювання англійського мовлення з

відповідним вимовним типом, та 3) *основний*, який спрямований на розвиток умінь аудіювання англійського мовлення з відповідним вимовним типом.

Об'єктом вивчення виступають вісім різновидів англійської літературної вимови: регіональні вимовні типи британського варіанта англійської мови – північноанглійський, вельський, шотландський і північноірландський, національний – західноамериканський, або загальноамериканська вимовна норма / *General American*, і регіональні – східноамериканський та південноамериканський – вимовні типи американського варіанта, та національний вимовний тип австралійського варіанта – загальноавстралійський / *General Australian*. Зауважимо, що при відборі зазначених типів вимови ми враховували особливості соціальної варіативності вимови в межах британського, американського, австралійського, канадського та новозеландського національних варіантів англійської мови, професійні потреби майбутнього вчителя іноземних мов, лінгвістичні особливості різних вимовних типів у межах п'яти національних варіантів, зміст навчання фонетики за чинною програмою з англійської мови для університетів / інститутів [5, с. 68].

Мета навчання полягає в удосконаленні іншомовної мовленнєвої компетенції в аудіюванні та соціолінгвістичної компетенції як складових іншомовної комунікативної компетенції майбутнього вчителя іноземних мов.

Суб'єктами навчання виступають майбутні вчителі – студенти III курсу мовного ВНЗ. Вибір зазначеного курсу обумовлений вимогами чинної програми, за якою навчання аудіювання англійського мовлення з різними вимовними типами слід розпочинати саме на цьому ступені [5, с. 82], коли у студентів закладено основи чіткої і правильної вимови, а також сформовано певне теоретичне підґрунтя. В свою чергу, принцип інтеграції, про який йшлося вище, зумовив вибір навчальної дисципліни «Англійська мова як перша іноземна», в межах якої розроблено відповідну модель.

Курс України на інтеграцію у європейський освітній простір вимагає поетапного впровадження в системі вітчизняної вищої освіти європейських освітніх стандартів, серед яких базовими є кредитно-модульна система організації навчального процесу та модульно-рейтингова система контролю навчальних

досягнень студентів. Викладене вище обумовлює необхідність опису реалізації розробленої моделі у кредитно-модульній системі навчання.

Загальна кількість годин, відведених на навчальну дисципліну «Англійська мова як перша іноземна» на III курсі, становить 432 години, з яких однакова кількість годин (216) відведена на аудиторну та самостійну роботу. Остання включає підготовку до практичних занять / виконання модульної контрольної роботи, домашнє читання, виконання лабораторних і творчих робіт. За рік студент повинен скласти 12 залікових кредитів (по 6 у кожному семестрі). Кожний семестр включає три модулі, розподіл навчальних годин у яких різниться. Навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови реалізується в межах шести модулів першого та другого семестрів і становить 284 години (152 – аудиторної роботи, 132 – самостійної роботи). Кількість годин, відведених на навчання аудіювання одного вимовного типу, становить 34 години (18 – аудиторної роботи, 16 – самостійної роботи), які розподілено між трьома вищезазначеними етапами навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови в такий спосіб: *вступний етап* – 8 годин (4 – аудиторної роботи, 4 – самостійної роботи), *підготовчий етап* – 10 годин (6 – аудиторної роботи, 4 – самостійної роботи), *основний етап* – 16 годин (8 – аудиторної роботи, 8 – самостійної роботи). Принагідно зауважимо, що, беручи до уваги комплексний характер практичного заняття з іноземної мови та враховуючи специфіку виучуваного аспекту й ступінь навчання, на відповідне навчання ми відвели 1/5 загального часу на аудиторному занятті (10-15 хвилин) і 1/3 загального часу, відведеного на самостійну роботу студента (25-30 хвилин). Серед видів самостійної роботи виокремимо підготовку до практичних занять / модульної контрольної роботи, а також виконання лабораторних робіт.

Представивши модель організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови, перейдемо до окреслення можливостей використання комп'ютерних технологій як засобу раціоналізації та підвищення ефективності відповідного навчання. Одна з

таких стосується вступного етапу, спрямованого, зокрема, на поглиблення знань студентів про основні лінгвістичні особливості певного вимовного типу. Під час ознайомлення студентів з новим матеріалом доцільним є використання зорової опори у вигляді презентації, створеної за допомогою програми Power Point, що входить до програмного пакету Microsoft Office. Відповідно до мовного компонента змісту навчання [4] інформація в презентації повинна подаватися за таким планом: 1) загальна інформація (історична, географічна тощо) про певний тип вимови, 2) сегментні характеристики у порівнянні із південноанглійською вимовною нормою: а) набір фонем, б) структурні особливості, в) лексична дистрибуція фонем, г) реалізація фонем, 3) суперсегментні характеристики у порівнянні із південноанглійською вимовною нормою: особливості інтонаційного оформлення мовлення (всі особливості мають ілюструватися прикладами, підкріпленими звуковим супроводом).

Використання комп'ютерних технологій є також доцільним в організації та здійсненні контролю й самоконтролю самостійної роботи студента, до форм якої, нагадаємо, ми віднесли підготовку до практичних занять / модульної контрольної роботи, а також виконання лабораторних робіт. При цьому раціональним, на наш погляд, є використання комп'ютерних вправ, які б відповідали цілям кожного з трьох етапів.

Виокремлені нами етапи й розроблена модель організації навчання аудіювання англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови стали підґрунтям для створення восьми комплексів вправ для навчання аудіювання восьми різновидів англійської літературної вимови, про які йшлося вище. Наведемо приклади комп'ютерних вправ, передбачених для виконання в межах самостійної роботи студента, що увійшли до укладеного нами комплексу вправ для навчання майбутніх учителів аудіювання північноанглійського вимовного типу.

Вступний етап

Приклад 1.

Мета: набуття студентами знань про основні лінгвістичні особливості північноанглійського типу вимови.

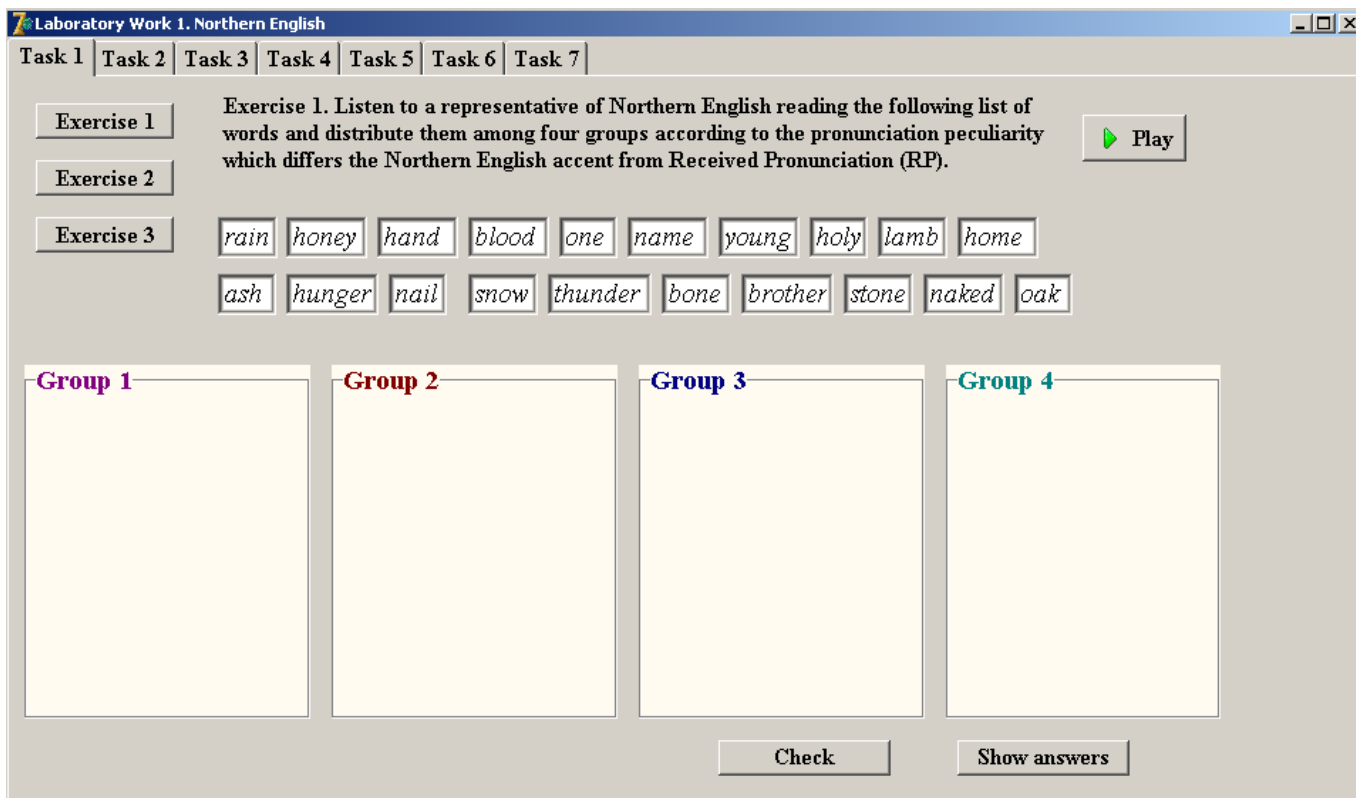

Рис. 1. Фрагмент сторінки «Лабораторна 1. Північноанглійський тип вимови. Завдання 1. Вправа 1»

Підготовчий етап

Приклад 1.

Мета: вдосконалення навичок упізнавання звукової форми слова, відмінної від південноанглійської вимовної норми.

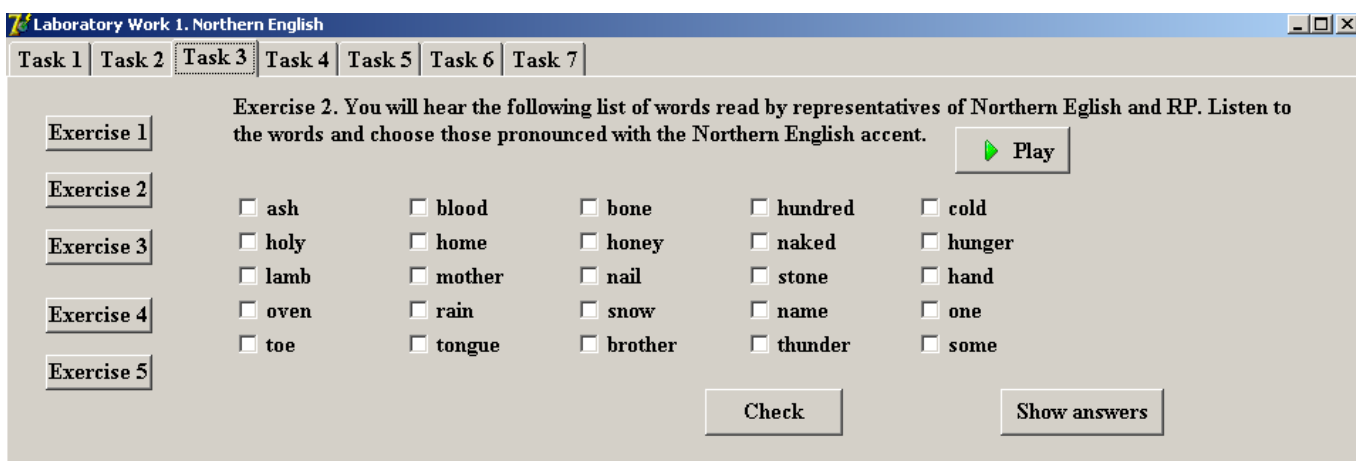

Рис. 2. Фрагмент сторінки «Лабораторна 1. Північноанглійський тип вимови. Завдання 3. Вправа 2»

Приклад 2.

Мета: вдосконалення навичок диференціації значень слів, що виступають омофонами в північноанглійському вимовному типі.

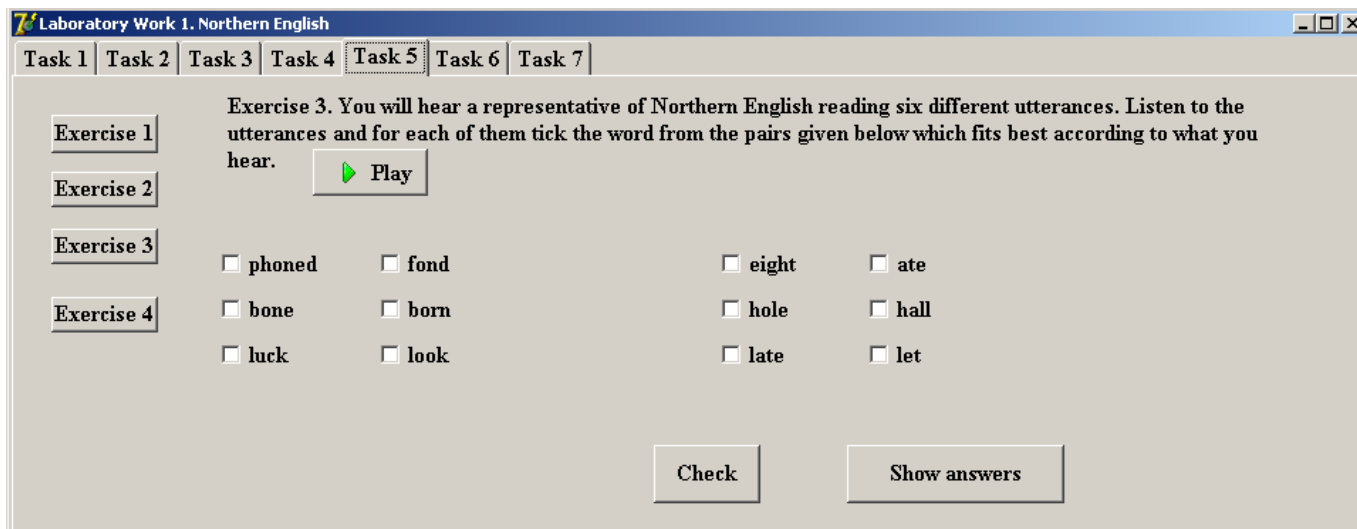

Рис. 3. Фрагмент сторінки «Лабораторна 1. Північноанглійський тип вимови. Завдання 5. Вправа 3»

Основний етап

Приклад 1.

Мета: розвиток умінь вилучення з аудіотексту інформації, що цікавить слухача.

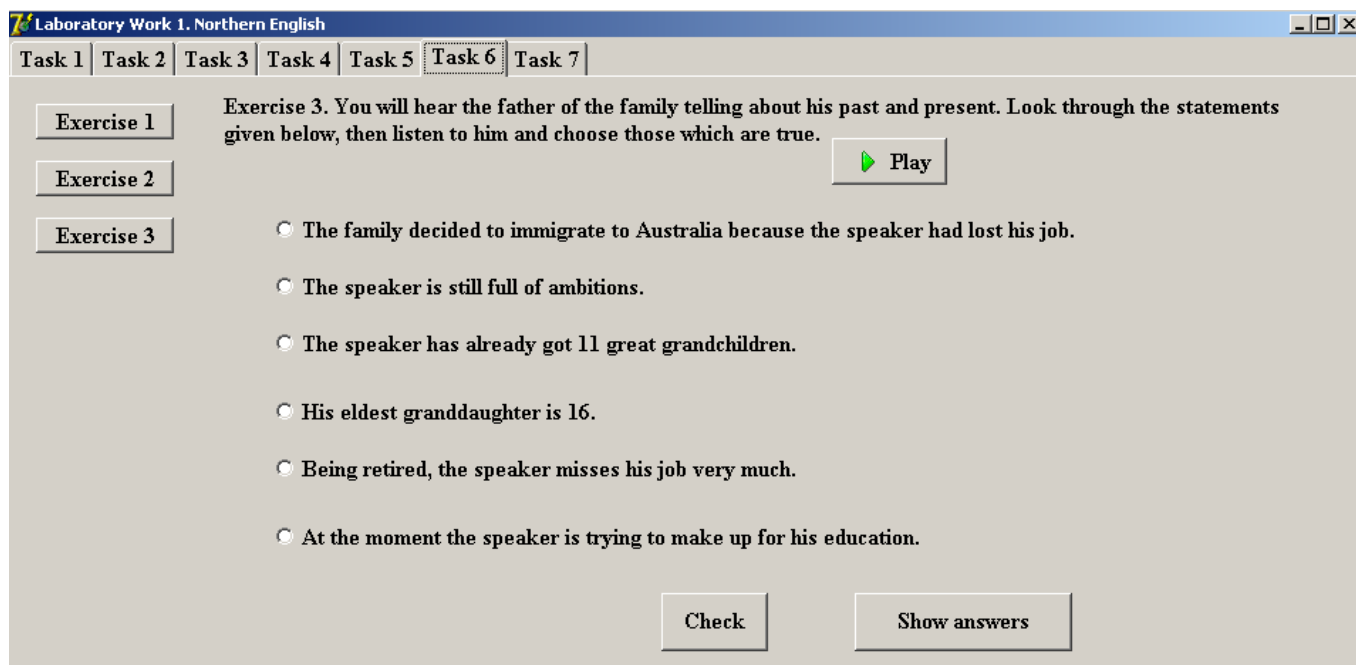

Рис. 4. Фрагмент сторінки «Лабораторна 1. Північноанглійський тип вимови. Завдання 6. Вправа 3»

У такий спосіб ми представили теоретично обґрунтовану модель організації навчання майбутніх учителів аудіювання англійського мовлення з національними та

регіональними типами вимови, а також окреслили можливості використання комп'ютерних технологій як засобу раціоналізації та підвищення ефективності відповідного навчання. До останніх ми віднесли використання 1) зорової опори у вигляді презентацій, створених за допомогою програми Power Point, під час ознайомлення студентів з основними лінгвістичними особливостями виучуваного типу вимови, 2) комп'ютерних вправ, передбачених для виконання в межах самостійної роботи студента, на кожному з трьох етапів навчання.

Перспективу подальших наукових розвідок ми вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності запропонованої методики.

Література:

1. Агапова Д.В. Формирование перцептивной компетенции аудирования как компонента межличностного общения у студентов I-II курсов языкового факультета (на примере английского языка): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – СПб., 2004. – 209 с.
2. Бочкарьова О.Ю. Методика навчання майбутніх учителів англійської мови професійно спрямованого аудіювання: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2007. – 278 с.
3. Кириллина Н.Ю. Обучение аудированию публицистических текстов на основе аудиовизуальных источников информации (языковой вуз, французский язык): Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – М., 2006. – 227 с.
4. Мацнева О.А. Мовний компонент змісту навчання майбутніх учителів розуміння англійського мовлення з урахуванням національних та регіональних типів вимови // Лінгвістика та лінгводидактика у сучасному інформаційному суспільстві: Матеріали студентської науково-практичної конференції, 4-6 квітня 2007 р. / Відп. ред. Мінчак Г.Б. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – С. 362-364.
5. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Колектив авторів: С.Ю.Ніколаєва, М.І.Соловей (керівники). – Вінниця: Нова книга, 2001. – 246 с.